

AULA DE CINEMA

2021/2022

FilmoTeca
de Catalunya

Amb la col·laboració de

UAB
Universitat Autònoma
de Barcelona

UPF
Universitat Pompeu Fabra
Barcelona

UV
Universitat de València

UIC
barcelona

UVIC
UNIVERSITAT DE VIC
UNIVERSITAT CENTRAL
DE CATALUNYA

bàp

ECIB
Centre de Cinema
de Barcelona

ELISAVA
ESCOLA D'ARTS I DISENY
DE VALÈNCIA

LA CASA DEL CINE

FX ANIMATION
Barcelona 37 de Pall Soler

FILM
HISTÒRIA

filмотeca.cat

Fa més de vint anys que programem una **Aula de Cinema** que recorre la seva història com a complement de la docència en diverses universitats i escoles. Durant aquestes dues dècades ha canviat el cinema, però també la forma d'accedir-hi i historiar-lo. Dels tractats individuals i subjectius es va passar, ja fa anys, a una visió polièdrica i col·lectiva derivada de distintes diversitats. Més recentment, internet i la digitalització han trencat barreres d'accés a materials fins ara inèdits.

És des d'aquesta doble perspectiva que el programa d'aquest curs vol explorar la perifèria del cànon considerat oficial. Cinematografies, autors i modes de representació que, units a la perspectiva dels estudis culturals, aposten per la diversitat. Si altres **Històries del cinema** són possibles, aquesta és una d'elles. Ni millor ni pitjor: diferent i, en qualsevol cas, complementària des de la nostra pantalla de la que circula a l'abast de l'espectador per canals fins fa poc inaccessibles.

Aquesta altra mirada anirà acompanyada de **debats** que seguiran a algunes sessions o de la **programació complementària** que sorgirà dels mateixos alumnes i espectadors. Tota alternativa necessita discussió i no deixarem de provocar-la. Com qualsevol Història, la del cinema també és dinàmica i, sovint, polèmica.

Programa subjecte a canvis de darrera hora.

Recomanem consultar el web i les xarxes de la Filmoteca per a informació actualitzada.

Horari sessions

Dimecres a les 17.00 h a la sala Chomón, d'octubre a maig

Entrades i abonaments

Entrada individual per sessió	4 €
Entrada reduïda per sessió	3 €
Abonament Aula de Cinema	45 € (30 sessions)
Filmo 10	20 € (10 sessions, vàlid fins final d'any)

Filmoteca de Catalunya

Plaça de Salvador Seguí, 1-9 08001 Barcelona

T +34 935 671 070

filmoteca.serveiseducatiu@gencat.cat

www.filmoteca.cat

#AulaCinema

Amb la col·laboració de

06.10.2021
Sessió inaugural amb Gloria Vilches
Més enllà del cànon.
Construint altres històries del cinema.

Conferència i projecció de *Five Year Diary, Reel 23: A Breakdown (and) After the Mental Hospital*

Anne Charlotte Robertson, 1982 / 26'

Amb quins criteris s'ha construït el cànon del cinema? Quines obres n'han quedat al marge? Durant molts anys, la Història del cinema ha reproduït en bona mesura les relacions de dominació hegemòniques (gènere, classe, raça i nació). És només des de fa relativament poc que s'estan escrivint altres relats que inclouen temes, tècniques, estils, veus i territoris tradicionalment ignorats. Obrirem un espai crític per examinar les polítiques del cànon i desplaçarem el focus cap als seus marges.

Amb *Gloria Vilches*

13.10.2021
La irrupció d'un nou llenguatge
Paris cinéma

Pierre Chenal, Jean Mitry, 1929 / 49'

Film Ist 1: *Bewegung und Zeit*

Gustav Deutsch, 1998 / 15'

Film Ist 6: *Ein Spiegel*
 Gustav Deutsch, 1998 / 12'

Diàleg entre el primer documental reconegut sobre la indústria cinematogràfica i una exploració més recent a partir del metratge de les primeres pel·lícules usades amb finalitats científiques, dos àmbits aparentment allunyats però que revelen, ja a principis del segle XX, tot el potencial i la fascinació que la imatge en moviment ha despertat i encara desperta.

Amb *Albert Albacete (UIC)*

20.10.2021
Orígens del cinema Chomón a Barcelona

Programada dins la commemoració del 150è aniversari de Segundo de Chomón a la Filmoteca, aquesta sessió mostrarà obres realitzades durant el 1911 i el 1912 al seu pas per Barcelona, quan hi va dirigir la Ibérico, una marca de la productora francesa Pathé, per a la qual rodaria films de ficció i documentals.

Amb *Rosa Cardona (Filmoteca de Catalunya)*

27.10.2021
Melodrama popular
7th Heaven / El setè cel
 Frank Borzage, 1927 / 110'

Fita del melodrama i la més cèlebre de les pel·lícules mudes de Frank Borzage. Els baixos fons de París conviuen amb la intimitat de la llar i l'horror col·lectiu de les trinxeres sota una mirada lírica que transcendeix les convencions del gènere.

Amb *Ludovico Longhi (UAB)*

03.11.2021
Intimitats de l'URSS
Bed and Sofa (Tretya meshchanskaya) / Tres en un soterrani

Abram Room, 1927 / 95'

Ubicada a la Unió Soviètica dels anys 20, *Bed and sofa* ofereix un retrat de la vida domèstica en el sí d'una societat revolucionària que es qüestiona a ella mateixa, tocant temes com el matrimoni, la monogàmia, el sexisme quotidià i l'autonomia de la dona.

Amb *Gerard Casas (ECIB)*

10.11.2021
El mite Dietrich
Der blaue Engel / El àngel azul

Josef von Sternberg, 1930 / 124'

Marlene Dietrich interpreta Lola Lola, una captivadora cantant de cabaret que sedueix al professor Unrat, encarnat per un esplèndid Emil Jannings. El film, que llançaria l'actriu a la fama de manera immediata, es fa ressò del cinisme i la falta d'esperança de la convulsa Alemanya d'entreguerres.

Amb *Rosa Gutiérrez (UAB)*

17.11.2021
Primeres avantguardes
Limite

Mario Peixoto, 1931 / 120'

Realitzat sota la influència de la producció soviètica, alemanya i l'avantguarda francesa, aquest poema cinematogràfic, invisible durant molts anys, va suscitar l'interès de la cinefilia i de grans cineastes abans de ser considerada una obra mestra del cinema mut brasiler. Amb música de Satie, Debussy i Stravinsky.

Amb *Javier Urrutia (Educa tu Mirada)*

24.11.2021
L'aventura de Hollywood
Only Angels Have Wings / Només els àngels tenen ales

Howard Hawks, 1938 / 121'

Film essencial de Howard Hawks sobre el món de l'aviació i l'esperit de sacrifici i entusiasme que requereix. Cinema d'aventures amb seqüències de vol extraordinàries i uns personatges que suporten el pes de la vida –i de la mort– amb gran estoïcisme.

Amb *Fabricio D'Alessandro (FX Animation)*

01.12.2021
Filmar sota l'Ocupació
Remorques / Remordimientos

Jean Grémillon, 1941 / 91'

Per Miguel Marías, “la visió complexa, veritablement dialèctica, de la realitat, fa de Grémillon un autor excepcional”, especialment en un dels contextos més controvertits de la França contemporània. El 1941, en plena Ocupació per l'exèrcit alemany, finalitza *Remorques*, protagonitzada per Jean Gabin i Michèle Morgan amb diàlegs de Jacques Prévert.

Amb *Nuria Cancela (UPF)*

15.12.2021
Edgar G. Ulmer, mestre de la sèrie B
Detour / El desvío

Edgar G. Ulmer, 1945 / 68'

“Si l'expressió mestre de la sèrie B sembla una mica gastada, Ulmer l'encarna i mereix que la seguim utilitzant: rapidesa en l'execució, absència d'afectació, habilitat en tots els gèneres, artista sense superego autoral, la qual cosa confereix al seu estil una honestedat brutal, l'agudesca d'aquell qui no té temps d'anunciar els seus efectes.” (Murielle Joudet)

Amb *Luis Ugarte (Bande à Part)*

11

22.12.2021
Precursors del New Queer Cinema
Un chant d'amour
 Jean Genet, 1950 / 26'
Scorpio Rising
 Kenneth Anger, 1963 / 30'

Double Strength Barbara Hammer, 1978 / 14'
Vloof l'aigrette – Pain de singe
 Teo Hernández, 1987 / 4'

Exploracions cinematogràfiques al voltant de la sexualitat, el desig o l'erotisme, les peces d'aquesta sessió transgredeixen la moral heteronormativa alhora que plantegen una renegociació de les subjectivitats i de la pròpia imatge. Referents del que als anys noranta Ruby Rich batejaria com a New Queer Cinema: "són films que fan conscients la construcció de les identitats, treballs irreverents, enèrgics, alternen el minimalisme i l'excés. I sobretot: plens de plaer".

Amb Mireia Iniesta (Educa tu Mirada)

12

12.01.2022
Cinema clàssic japonès
Yama no oto / La voz de la montaña
 Mikio Naruse, 1954 / 95'

Cineasta associat al gènere *shomin-geki* (drames que exploren la vida de la gent corrent), Mikio Naruse dirigeix l'actriu més emblemàtica del cinema clàssic japonès, Setsuko Hara, en l'adaptació, tranquil·la i dolorosa a la vegada, d'una novel·la de Yasunari Kawabata.

Amb Luis Aller (Bande à Part)

13

19.01.2022
Rogodin i el New American Cinema
On the Bowery
 Lionel Rogodin, 1956 / 67'

Pioner del *New American Cinema*, Lionel Rogodin ofereix un retrat humanista de l'Amèrica "real" –proscrita de les produccions comercials–, on combina el dispositiu propi del cinema documental amb l'elaboració ficcional. Durant tres dies segueix les vides de dos dels habitants de The Bowery, el barri dels rodamons a Nova York.

Amb Juanjo Caballero (UB)

14

26.01.2022
El món de Bollywood
Pyasa
 Guru Dutt, 1957 / 153'

Pyasa representa una de les fites més significatives del cinema comercial, musical i popular mai realitzat a l'Índia. D'un romanticisme exacerbat i una mirada desencantada envers la societat, Guru Dutt articula la història d'un poeta incomprès a través d'una música plena de tendresa i sensualitat.

Amb Ramon Faura (ELISAVA)

15

02.02.2022
Poemes documentals
Il mondo perduto
 Vittorio De Seta, compilació de 10 curtmetratges documentals rodats entre 1955 i 1959

A mig camí entre el neorealisme i el cinema antropològic, els protagonistes anònims de l'obra documental de Vittorio de Seta són pescadors, pastors i camperols de la Itàlia més remota dels anys 50. Conscient de trobar-se davant un món en vies d'extinció, De Seta hi evoca la relació profunda, ancestral, que perviu entre les persones, el treball, el paisatge i la tradició.

Amb Pere Alberó (ECIB)

16

09.02.2022
Richardson i la British New Wave
A Taste of Honey
 Tony Richardson, 1961 / 100'

Clàssic de la *British New Wave*. Representació sense concessions de la vida de la classe treballadora al Manchester industrial dels anys 60, amb un apropament modern i sensible a les qüestions de gènere i raça.

Amb Ramon Faura (ELISAVA)

17

16.02.2022
Rozier i la Nouvelle Vague
Adieu Philippine
 Jacques Rozier, 1962 / 106'

El primer llargmetratge de Jacques Rozier es construeix sobre el rerefons perillosament tabú de la guerra d'Algèria. Obra far de la *Nouvelle Vague*, on la frescor dels personatges –interpretats per actors no professionals– i de la posada en escena conviuen amb la densitat feixuga de la realitat: és el final d'una joventut.

Amb José Enrique Monterde (UB)

18

23.02.2022
Filmar l'altre. Tentatives
L'ordre
 Jean-Daniel Pollet, 1973 / 44'
Regard sur la folie
 Mario Ruspoli, 1962 / 47'

La trobada amb el rostre i les paraules d'un leprós a Grècia confronten Jean-Daniel Pollet a qüestions fonamentals pels processos de creació de l'alteritat, l'exclusió, l'aïllament. Ruspoli és el primer cineasta en entrar a l'hospital psiquiàtric de Saint Albin trencant amb les formes tradicionals de la representació de la malaltia. Com filmar els territoris sostrets a la mirada? Com respondre de la diferència? Com fer de la càmera una eina hospitalària?

Amb Albert Elduque (UPF)

19

02.03.2022
Rocha i el Novo Cinema portuguès
Os Verdes Anos
 Paulo Rocha, 1963 / 91'

Considerat per molts com el film fundacional del *Novo Cinema*, moviment rupturista dels anys 60 que va regenerar el cinema portuguès en el marc d'un estat immobiliària i dictatorial. *Os Verdes Anos* ens introdueix en el dia a dia de dos joves que arriben del camp per a buscar-se la vida en una Lisboa moderna, retratada com "un espai claustrofòbic, sense sortides, on tot està frustrat i tot agonitza" (João Bénard da Costa).

Amb Marta Piñol (UB)

20

09.03.2022
La Primavera de Praga: una obertura
Sedmikrásky / Las margaritas
 Vera Chytilová, 1966 / 79'

En una època de malestar creixent que desembocaria en l'anomenada Primavera de Praga, breu període de liberalització política i obertura social l'any 1968 a Txecoslovàquia, la cineasta Vera Chytilová aboca la seva ràbia política i vital en un film surrealista i iconoclasta, on Marie 1 i Marie 2 es fan el món a mida: juguen i riuen, subversives, en una de "les erupcions estilístiques i psicodèliques més emocionants dels anys 60". (Jonathan Rosenbaum).

Amb Quim Puig (UAB)

21

16.03.2022
Agnès Varda
i Sara Gómez:
una trobada feliç
Salut les Cubains
 Agnès Varda, 1964 / 30'
De cierta manera
 Sara Gómez, 1974 / 78'

Quatre anys després de la Revolució cubana, Agnès Varda registra els canvis d'una societat eufòrica i creativa. L'assisteix la jove Sara Gómez, per a qui la coincidència significarà l'obertura de tot un univers creatiu: la descoberta de nous formats, la hibridació entre ficció i documental i els codis de la modernitat cinematogràfica es fan especialment presents en el seu únic llargmetratge, el primer rodat per una dona a l'illa.

Amb *Mar Canet (La Casa del Cine)*

22

23.03.2022
Un cinema africà
independent
La noire de...
 Ousmane Sembène, 1969 / 65'

Realitzada només sis anys després de la independència al Senegal, la primera ficció filmada per un africà subsaharià explora les complexitats del post-colonialisme, indagant en la vigència de la dominació cultural i el servilisme d'una societat que encara mira França com una terra d'oportunitats.

Amb *Lluís Anyó (URL)*

23

30.03.2022
Un cinema feminista
Margarita y el lobo
 Cecilia Bartolomé, 1969 / 45'
Semiotics
of the Kitchen
 Martha Rosler, 1975 / 6'

SCUM Manifesto

Carole Roussopoulos i Delphine Seyrig, 1976 / 27'

En el context de la segona onada feminista als anys setanta, les tres peces donen forma cinematogràfica als debats que es plantegen des de geografies diverses. Irreverència, valentia i posicionament polític van de la mà d'una crítica als sistemes dominants de representació

Amb *Maria Adell (UB)*

24

06.04.2022
Descolonitzar
l'imaginari
The Devil
 Jean-Gabriel Périot, 2012 / 7'
Meeting the man:

James Baldwin in Paris

Terence Dixon, 1970 / 27'

Frantz Fanon: Black Skin, White Mask

Isaac Julien, 1996 / 70'

La qüestió de la negritud travessa l'obra de Frantz Fanon i James Baldwin, dos dels escriptors més influents i provocatius en qüestions de raça, història i subjectivitat dels pobles oprimits. Una incursió en el seu imaginari, precedida per imatges de les protestes del moviment d'alliberament afroamericà als EUA sobre música dels Boogers.

Amb *Iván Gómez (URL)*

25

20.04.2022
Amigues de cine
J'ai faim, j'ai froid
 Chantal Akerman, 1984 / 12'
Girlfriends /
Las amigas
 Claudia Weill, 1978 / 86'

A *J'ai faim, j'ai froid*, dues noies fugitives deambulaven pels carrers de París, innocents i rebels. A *Girlfriends*, viatgem a Nova York per conèixer Anne i Susan, en una història de maduració personal de dues amigues els vincles de les quals canvien quan la primera decideix casar-se i abandona l'apartament que comparteixen. La segona es confronta aleshores als reptes de la llibertat i la independència, tant en la feina com en l'amor.

Amb *Mar Canet (La Casa del Cine)*

26

27.04.2022
Les ruptures
de la transició.
L'underground
madrileny
Arrebato

Iván Zulueta, 1979 / 105'

"*Arrebato* és la *summa* de la imaginació mistificadora d'Iván Zulueta, un dels cineastes fonamentals de la història del cinema espanyol. En aquest, que va acabar per ser el seu últim llargmetratge, hi va ficar vampirs, Super 8, cinema dins del cinema, psicodèlia, la Gran Via, dibuixos animats... I el resultat és una pel·lícula tan rodona com esmunyedissa, tan prometedora com definitiva". (Manuel Asín)

Amb *Andrés Duque (UIC)*

27

04.05.2022
El desencís
del proletariat
Tulitikkutehtaan tyttö /
La chica de la fábrica
de cerillas
 Aki Kaurismäki, 1990 / 69'

Per mitjà de la narració austera i mordaç que el caracteritza, Kaurismäki torna a la classe obrera amb el retrat d'Iris, una jove que treballa a la cadena de muntatge d'una fàbrica de llumins. Amb ella, "Kaurismäki vol exemplificar la impossible sortida d'un proletariat enganyat i explotat tant econòmicament com sentimentalment, que no té més opció que la rebel·lió i la revenja." (Antonio Castro).

Amb *Daniel Seguer (UB-Centre Film-Història)*

28

11.05.2022
Filmar la memòria
del cos
S21, la machine de
mort khmère rouge /
S21: La máquina roja
de matar

Rithy Panh, 2001 / 101'

Peça clau del debat contemporani sobre l'estatut de les imatges filmiques en la representació dels genocidis. A *S21*, els records dels antics guardians i víctimes del centre de detenció i tortura dels khmers rojos a Phnom Penh emergeixen a partir d'un treball de memòria dels cossos en contacte amb el lloc del crim. Els gestos revelen el que la paraula s'esforça en silenciar.

Amb *Quim Casas (FX Animation)*

29

18.05.2022
Una faula italiana
Le Meraviglie /
El país de las
maravillas

Alice Rohrwacher, 2014 / 110'

Hereva de la tradició cinematogràfica italiana, Alice Rohrwacher firma un al·legat contra l'oblit del país rural, on Gelsomina viu el seu particular coming-of-age entre l'ardu dia a dia d'una família d'apicultors i la fantasia d'un show de televisió que li promet evasió.

Amb Jan Frigola (Universitat de Vic)

30

25.05.2022
L'art del
Found Footage

Rose Hobart
Joseph Cornell, 1936 / 19'

A Movie
Bruce Conner, 1958 / 12'

Schmeerguntz Gunvor Nelson, 1965 / 15'

Now! Santiago Álvarez, 1965 / 5'

Removed Naomi Uman, 1999 / 6'

Am I? Flor Aliberti, 2012 / 3'

Play Matthias Müller, Christoph Girardet, 2003 / 6'

Recorregut per algunes de les fites del *Found Footage* en la seva vessant experimental i d'avantguarda. Traduïda, literalment, per *metratge trobat*, aquesta pràctica artística consisteix en la creació de pel·lícules a partir de l'apropiació i el remuntatge d'imatges existents, el sentit original de les quals és desplaçat per convertir-se en un nou enunciat.

Amb Ana Pfaff i Ariadna Ribas (Dostopos)

Amb la col·laboració de

filmoteca.cat